

Ljubljana, dne 31.7.2013

MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE IN JAVNO UPRAVO

dr. Gregor Virant, minister

Štefanova 2
SI-1501 Ljubljana

ZADEVA: **Stališče GZS do Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ-C; EVA 2013 – 2030-0067)**

Spoštovani,

Ministrstvo za notranje zadeve in javno upravo je dne 3.7.2013 objavilo predlog novele Zakona o dostopu do informacij javnega značaja. Namen zakona naj bi bila krepitev transparentnosti poslovanja, zavezanosti javnosti, odgovornosti in integriteti pri upravljanju gospodarskih javnih zavodov, javnih podjetij ter gospodarskih družb in drugih pravnih oseb zasebnega prava v neposredni ali posredni večinski lasti ali pod prevladujočim vplivom Republike Slovenije, samoupravnih lokalnih skupnosti in/ali drugih oseb javnega prava. To naj bi se doseglo z določitvijo novih zavezancev za informacije javnega značaja, vzpostavitev uradnega registra zavezancev in določitvijo centralizirane in enotne proaktivne objave javnih podatkov določenih zavezancev.

Zavedamo se, da je v slovenskem prostoru prisotna sistemska korupcija, politično kadrovanje in netransparentnost vodenja in poslovanja organov ter oseb javnega prava, na kar že dlje časa tudi sami opozarjamo. Vendar pa je v zvezi s cilji, ki jih zasleduje predlog zakona treba opozoriti tudi na dejstva, ki lahko močno vplivajo na gospodarski položaj Slovenije in konkurenčnost njenih gospodarskih družb.

Gospodarske družbe, ki so v večinski lasti oziroma pod prevladujočim vplivom »oseb javnega prava«, ki pa niso nosilke javnih pooblastil ali izvajalke javnih služb, niso posredne ali neposredne porabnice proračunskih sredstev, temveč ustvarjajo prihodek z izvajanjem pridobitne dejavnosti na trgu. Argumentacija ministrstva in izhodišča informacijske pooblaščenke, da je, zaradi poslovanja teh družb z javnim denarjem ali pod vplivom javne oblasti, legitimno povečati obseg informacij javnega značaja, ne zdrži testa sorazmernosti.

V navedenem primeru se srečata dve ustavno zavarovani pravici: pravica do svobodne gospodarske pobude (74. člen Ustave RS) in pravica do svobode izražanja (39. člen). Ker se posega v pravico do svobodne gospodarske pobude, čeprav je to zaradi uveljavljanja druge ustavne pravice, mora biti ta ukrep sorazmeren v ožjem in širšem smislu, kar izhaja iz 15. člena Ustave RS.

Predlog sprememb zakona to zagotovo ni. Če je isti cilj, v tem primeru večjo transparentnost poslovanja gospodarskih družb, mogoče doseči z drugimi sredstvi, ki v pravico do svobodne gospodarske pobude bistveno manj posegajo, potem je takšna ureditev v tem smislu protiustavna. V konkretnem primeru je mogoče večjo transparentnost poslovanja doseči že z vzpostavitev načel pravne države; tako preko njenih institucij, ki nadzorujejo poslovanje gospodarskih družb, kot je Računsko sodišče RS, organov

pregona, Komisije za preprečevanje korupcije, inšpektoratov ter sodnih oblasti.

Upoštevati je treba tudi, da mora predvsem država kot dober gospodar preko svojih lastniških in ustanoviteljskih upravičenj nadzorovati poslovanje družb v njeni lasti. Če država preko Vlade RS in predstavnikov lokalnih skupnosti, ki so v večini primerov imenovani na podlagi izida demokratičnih volitev, ne izvršujejo svojih temeljnih nalog in ne sprejemajo odgovornosti in pooblastil, ki so ji jih podelili državljani RS, teh odgovornosti ne smejo prenašati nazaj na državljane, temveč morajo sami pravočasno, transparentno ter predvsem odgovorno sprejeti odločitve, ki bodo maksimirale koristi države in s tem njenih državljanov.

Gospodarska zakonodaja že določa številne informacije, ki pomenijo javni in neoviran dostop do nekaterih podatkov o poslovanju gospodarskih družb. Te informacije so namenjen tako nadzoru nad zakonitostjo poslovanja gospodarskih družb, kot tudi večji konkurenčnosti teh družb na trgu, saj omogoča morebitnim poslovnim partnerjem, da se vnaprej seznanijo s poslovanjem in rezultati morebitnega partnerja. Tudi primerjalni pregled daje slutiti, da takšen pristop, v državah EU z visoko stopnjo konkurenčnosti ni prisoten ali pa ni absoluten, temveč zelo omejen in podvržen določeni stopnji diskrecije, saj se zavedajo pomena konkurenčnosti na enotnem evropskem trgu in globalnih tržiščih. Gospodarske družbe, tudi tiste v lasti države ali lokalnih skupnosti, delujejo v pogojih proste konkurence, zato je razkritje informacij o posameznih sklenjenih pravnih poslih lahko izredno škodljivo. S takšnimi javnimi objavami omogočamo družbam iz tujine, ki jim takšnih pogojev ni treba izpolnjevati, konkurenčno prednost. Kot že predlagatelj uvodoma sam ugotavlja, se podatki za katere je očitno, da bi nastala škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba, štejejo že na podlagi zakona za poslovno skrivnost. Razkritje le-teh pa ni v interesu javnosti, saj s tem zmanjšujemo konkurenčnost slovenskih gospodarskih družb in odpiramo vrata tujim družbam. Zmanjšanje ali izguba poslov gospodarskih družb v lasti države in lokalnih skupnosti pa ima neposredni negativni vpliv na prihodke države – s tem zmanjšujemo blaginjo državljanov, katerim pa so informacije javnega značaja v prvi vrsti namenjene.

Strinjamo se s trditvijo, da lahko politični nadzor javnosti nad delovanjem oziroma poslovanjem pomembno pripomore k učinkovitejšemu delovanju, k zaupanju in k sprejemanju odločitev zavezancev. Z razkrivanjem informacij o delu oziroma poslovanju zavezancev naj bi se razkrivala tudi morebitna korupcija ter neracionalna poraba oziroma slabo gospodarjenje z javnimi sredstvi, to pa bi naj imelo za posledico manj razsipno trošenje in bolj pošteno delovanje odgovornih oseb. Vendar se je dosedanja praksa razkritij netransparentnega poslovanja in neutemeljene in negospodarne porabe sredstev v veliki večini primerov končala brez posledic, zato se utemeljeno zastavlja vprašanje ali bi bilo v primeru sprejema takšnega predloga, kot ga predvideva predlagatelj, kaj drugače. Brez ustreznega nadzora nad poslovanjem teh družb s strani lastnikov in brez ustreznih ukrepov s strani pristojnih organov bo tudi seznanitev javnosti nezadostna rešitev problematike, ki jo izpostavlja predlagatelj. Ob ostalih negativnih posledicah pa to lahko pomeni tudi večjo gospodarsko škodo. Zato je Gospodarska zbornica Slovenije do predvidenih rešitev zadržana.

Predlagamo, da ministrstvo ob upoštevanju zgornjih pomislekov, ponovno oceni potrebo po takšnih ukrepih in poišče rešitve, ki bodo z vidika konkurenčnosti teh gospodarskih družb nevtralne. Na Gospodarski zbornici Slovenije smo pripravljene pomagati ministrstvu pri iskanju ustreznih in sorazmernih rešitev, saj se tudi sami zavedamo, da so določene spremembe potrebne in nujne.

Z odličnimi pozdravi,

Igor Knez
Namestnik direktorja pravne službe GZS
za zakonodajo s področja gospodarstva

mag. Samo Hribar Milič
Predsednik GZS

